

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evsebivs || De Euangelica pr[a]eparatione

Eusebius <Caesariensis>

[Augsburg], 1522

VD16 E 4299

Quod dæmones, quos inter hominum deorumq[ue] naturam collocabant,
responsa dare credebantur. Cap. iij

urn:nbn:de:hbz:466:1-34477

ciant atq; moueant, deos appellarunt. Deinde quoniam heroes uita hominum communiter profuerunt, in deorum numero accepti sunt, quorum turpissima facta theologiæ suæ partem putantes, fabulosam appellarunt, quam postea detestati, quibus & uera & prisca sit, ad naturalia tamen reducens fabulas negant, nec finem hic fecerunt, sed proprijs quoq; passionibus adorabile nomen dei attribuerunt, quod theologiæ genus ita per se ipsum iacet, ut oratione cōfutoria non egeat. Quid enim turpius q̄ Venerē, Cupidinē, & Priapum deos nūcupare? Res quoq; humanas deos fecerunt, orationis enim uim Mercurium, excogitationis Palladem nominarunt. Ad hæc opera & artes, alias Marti & Mineruæ ut bellicas, alias Vulcano ut omnes, quæ per ignem fiunt, accommodarunt. Extremo malignos quosdam dæmones, uarios certe atq; multiplices, quos modo deos, modo animas mortuorū esse credunt, in Theologiā suā susceperunt. Hæc cum ita se habeāt, cæteris, quæ manifeste friuola sunt, prætermittis, de operatione dæmonum, quibus in superioribus dictum sit, tamen quæ fere omnes occuparunt, nunc quoq; dicamus.

Quod dæmones, quos inter hominum deorumq; naturam collocabant, responsa dare credebant. CAPVT III.

PRimum autē Plutarchi uerba in testimoniū adducam, quæ in eo libro, qui inscribitur, quod oracula defecerunt, conscripta sunt. Probe inquit asserunt multi, cum a Platone quod qualitatibus subiicit, elementum inuentum sit, quam materiam uocāt, a multis magnisque dubitationibus philosophos esse liberatos. Mihi autem uidentur pluribus atq; maioribus fatiscisse dubitationibus, qui genus dæmonum inter deos & homines posuerunt. Modum enim excogitarunt, quo humanum genus diuino coniungit. Laudandus ergo est, qui primo inuenit, siue Zoroaster, ut dicitur, siue Orpheus, siue quidam Phryx, aut Aegyptius, ut ab utrorumq; caerimonijs conicere possumus. E graecis autē Homerus promiscue his nominibus uti uidet, eisdem modo deos, modo dæmonas nūcupās. Hesiodus primus hominum distinctius quattuor generationalis naturæ ordine posuit, deos primum, deinde dæmonas, postea heroes, postremo homines, e quibus mutationē atq; progressum in melius facere uidetur, aurei quidem genus homines in bonos dæmonas transferēs,

k iij ferēs,

ferens, semideos autem uiros in heroes reducens. Nec necesse est de spacio temporis cum Demetrio contendere. Nam siue longo quodam tempore, siue breui, siue certo, siue incerto demonis anima & herois uita commutetur, nihil ad rem cum priscorum hominum atque sapientum testimonio pateat, naturas esse quasdam inter deos & homines, quae suscipiunt mortalium passiones, quos demones appellant & honorantes, leges patrias conseruabimus. Et post pauca, Recte mihi dici uidentur non deos, qui longe a terris semoti sunt, sed demones deorum ministros/oraculis praesse. Qui pro his demonibus peccata & errores attribuunt secundum Empedoclem, & ad haec mortem atque luctum, non mihi parum prudentes solent uideri. Et paulo post, Est enim ut in hominibus uirtutis diuersitas, & appetitiuae atque irrationalis partis, sic in ipsis quoque demonibus, sed in alijs irrationalis haec pars tenuis est atque imbecilla, in alijs uehementis atque impetuosa, cuius rei uestigia testimoniaque sunt sacra, & carimoniae fabulosa multis ad hunc usque diem in locis peracta. Nefastos enim dies & tristes in quibus ieiunia & planctus in sacris adhibentur, ad pellendos prauos demones constitutos esse crediderim, cuius rei argumentum est, quae antiquitus fiebat hominum immolatio, quam nec diuinitus introductam fuisse credendum est, nec reges, neque principes temere charissimos sibi liberos iugulasse, sed perniciosorum demonum iram & impetum retrudentes fecisse. Nam demones cum non possint aut nolint anime per corpus coniungi, quemadmodum Hercules Oetalam amore uirginis commotus obsidebat, sic animam hominis corpore detentam petentes, bella, pestes, aliasque calamitates urbibus inuexerunt, nec ante cessarunt quae habuerint quod cupiebant. His apertissime Plutarchus praecipuus apud gentiles philosophus, ostendit perniciosissimis demonibus homines immolatos fuisse. Quorum si aliqui boni sunt, cur ita prauis placabantur, cum possent facile boni exorari ut prauos pellerent? Nunc autem cum nunquam id fecerint, sed turpissima semper uita & obscenis uerbis, & sanguine brutorum atque hominum malignos demones placarint, quomodo haec facientes quae prauis gratissima sunt deo, & bonis uirtutibus placere putabant? Neminem enim fugit non posse bonorum esse amicum eum qui sic uiuit, ut malis gratissimus sit. Non ergo deos sed neque bonos demones gentiles, sed perniciosos solummodo uenerant

uenerantur. Quam rem magis idem Plutarchus confirmat/ dicens,
fabulosas de dijs rationes res quasdam significare a dæmonibus an/
tiquissimis gestas temporibus, & ea quæ de Gigantibus, ac de Ti/
tanibus decantant, dæmonum fuisse operationes. Vnde mihi suspi/
tio nonnunq uam incidit, ne ista illa sint, quæ ante diluuium a gi/
gantibus facta diuina scriptura tetigit, de quibus dicitur. Cum aut
uidissent angeli dei filias hominū quia essent speciosæ, elegerunt si/
bi ex illis uxores, ex quibus procreati sunt famosissimi gigantes a sæ/
culo. Suspiciabatur enim fortasse quispiam illos, & illorum spiritus
esse, qui ab hominibus postea dij putati sunt, pugnasque illorum
tumultus & bella esse, quæ fabulose de dijs conscribebantur. Plu/
tarchus etiam in libro ubi de Iside ac Aegyptiorum dijs conscri/
psit, his uerbis utitur, Multo melius autem dicunt, qui quæ de Ty/
phone, Osiride, & Iside conscribunt, nec deorum, nec hominum,
sed magnorum dæmonum calamitates affirmant fuisse, quos etiam
Plato, Pythagoras, Xenocrates, & Chrysippus priscos scuti theo/
logos excellentiores quam homines fuisse affirmant. Sed naturam
suam quamuis homine superiore, anima tamen & corpore con/
iunctam dixerūt. Quare uoluptate quoque atque dolore alios ma/
gis, alios minus affici. Vt enim in hominibus, ita etiam in dæmo/
nibus uirtutis & uitij diuersitas inuenitur. Nam q̄ de Gigantibus
& Titanibus Græci decantant, & Apollinis aduersus Phytho/
nem bella, Dionysi præterea fuga & Cereris peregrinatio, nihil
ab illis differunt, quæ de Osiride & Typhone apud Aegypti/
os narrantur. Empedocles autem pœnas etiam dare dæmonas
peccatorum confirmat. Aeter enim eos inquit, & pontus expel/
lit, terra nullo modo suscipit. Sic ab alio in aliud elementum de/
pulsī, atrociter uexantur quousque purgati primum ad locum re/
deant. Similia uero de Typhone ferunt Aegyptij, quem aiunt
inuidia commotum, terra simul atque mare turbasse. Deinde
graues pœnas persoluisse. His similia idem Plutarchus in libro
quoque de Casu oraculorum explicuit. Ille inquit dæmonibus
diuinationem attribuens, multa de Delphis, & de Dionysio di/
cebat, Nec erat nescius eorum sacrorum, quæ apud Græcos ce/
lebrantur, sed dicebat eis magnas istorum dæmonum fuisse ca/
k iij lamita/

lamitates significari, Apollinique cum Typhonem interfecisset, nō annorum nouem, neq; ad tempus fugere necessarium fuisse, sed in alium mundum impulsio, post nouem magnos annos poenis purgato contigisse, ut ad oraculum, quod interim Themis custodiebat, rediret. Sic se habuerūt quā de Typhone & de Titanibus narratur. Dæmonum enim aduersus dæmonas pugnae fuerunt, & exilia eorum, qui uicti fuerant atq; supplicia, qualia Typhon, quoniam in Osirim, & Saturnus, quoniam in coelum peccauit, passus est. Quorū honores aut omnino apud nos defecerunt, aut minores sunt, cum in alio ipsi exulent mundo. Auidio enim etiam Solymos Licioꝝ uicinos Saturnum maxime ueneratos fuisse, Sed postq̄ Archalum & Arithon & Tosibim principes suos interfecit, fugisse inde ipsum testantur, ac ideo neglectum fuisse. His autē similia multa possumus a fabulis accipere. Si q̄o nominibus deoꝝ nōnullos dæmonas appellamus, minime mirū uideri debet, cui enim deoꝝ unusquisq; subijcitur, cuius uirtute sustentat, eius nomine solet nuncupari. Nam & nostrum alius Iouialis, alius Martialis, alius Mercurialis est. & multi forte ita nuncupati sunt, ut nomine rem ostendant. Multi cōtrarias etiam denominationes habuerunt. Hæc Plutarachus.

De operatione bonorum dæmonum scdm Porphyrū

CAPVT V.

NVnc rursus de bonoꝝ dæmonum uirtute atq; opatione a Porphyrio nōnulla colligamus. Iure namq; testimonio ipsius crebrius utimur, qui & nostræ religionis maxime hostis fuit, & exactissime Theologiā gentilium sciuisse putat. Is igitur in libro de Responsis, Pana Dionysi famulum enarrat fuisse, quē cum in numero bonoꝝ dæmonum collocet, agricolis quibusdam apparuisse confirmat, quos & repente postea mortuos asserit sic dicens, Pana Dionysi famulum fuisse Apollo isto respōso significauit. Nam cum nouem simul homines in quodā Branchidarum agro mortui essent, interrogantibus quānam necis eorum causa fuerat, sic Apollo respondit.

Torius Dionysi famulus pan auricq; cornis
Per nemora obscura gradiens, montesq; per altos
Pinū una atq; alia resonam syringa tenebat.

Gestabatq;